

Zaštita, očuvanje i ponovna vidljivost hrvatske glazbene periodike iz prve polovine 20. stoljeća: digitalizacija časopisa *Grlica* i *Proljeće*



Vilena Vrbanić
Knjižnica Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu

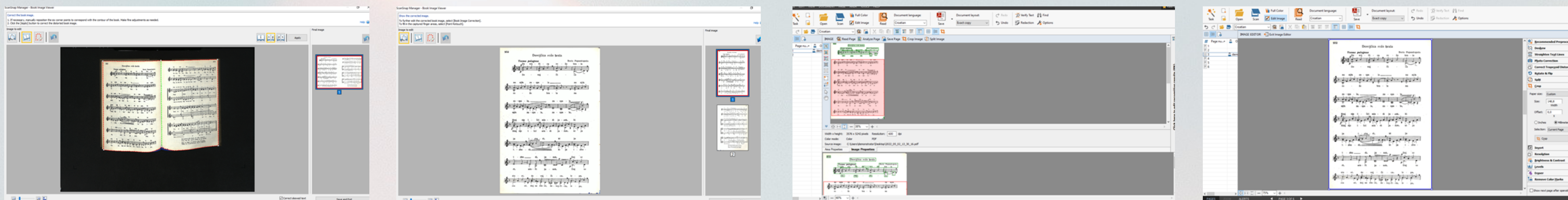
1. Sažetak: Tema ovog postera je digitalizacija *Grlice* i *Proljeća*, dvaju važnih hrvatskih glazbenih časopisa iz prve polovine 20. stoljeća. Odabrana tema obrađena je s dva aspekta. Prvi je onaj praktični, koji se sastojao od digitalizacije samoga gradiva, dodavanja odgovarajućeg skupa metapodataka i pohrane gradiva u Digitalni repozitorij Muzičke akademije. Drugi aspekt obradbe je teorijski, ovdje predstavljen. Komplementaran je s praktičnim s obzirom na to da su u njemu objašnjeni razlozi odabira gradiva, postupak digitalizacije, obrada i kontrola kvalitete, zaštita, pohrana i prijenos, pregled i korištenje te održavanje digitalnoga gradiva.

2. Uvod: *Grlica* i *Proljeće* bila su dva hrvatska časopisa posvećena glazbi za djecu i mladež. *Grlica* je izlazila od 1933. do 1935. Uređivao ju je zborovođa i glazbeni pedagog Srećko Kumar. *Proljeće* je izlazilo od 1939. do 1945. Uređivao ga je skladatelj i glazbeni pedagog Slavko Modrijan. Glavninu njihova sadržaja činile su zbarske skladbe, a manji dio bio je posvećen člancima pedagoške i didaktičke tematike. Svojim umjetničkim dosegom prometnuli su se u najvrjednije zbornike vokalne glazbe za mladež u međuratnom razdoblju u nas. Odlučujuće su utjecali na procvat zorskog pjevanja mladih u Hrvatskoj, ali i potaknuli skladatelje na stvaranje novih djela.

Zbog razdoblja u kojem je izlazilo, *Proljeće* se kasnije našlo među nepoželjnim izdanjima. Na taj je način njegova upotreba ograničena ili otežana, a prisutnost – neovisno o kvalitetnom glazbenom sadržaju – znatno umanjena. Imajući u vidu povijesnu i kulturnu vrijednost, jedinstvenost, mali broj sačuvanih primjeraka, selektivnu dostupnost u knjižnicama, široko pokrivanje predmetnog područja i mnoge informacije koje su drugdje nedostatno dokumentirane, njegova je digitalizacija, kao i ona *Grlice*, bila prijeko potrebna.

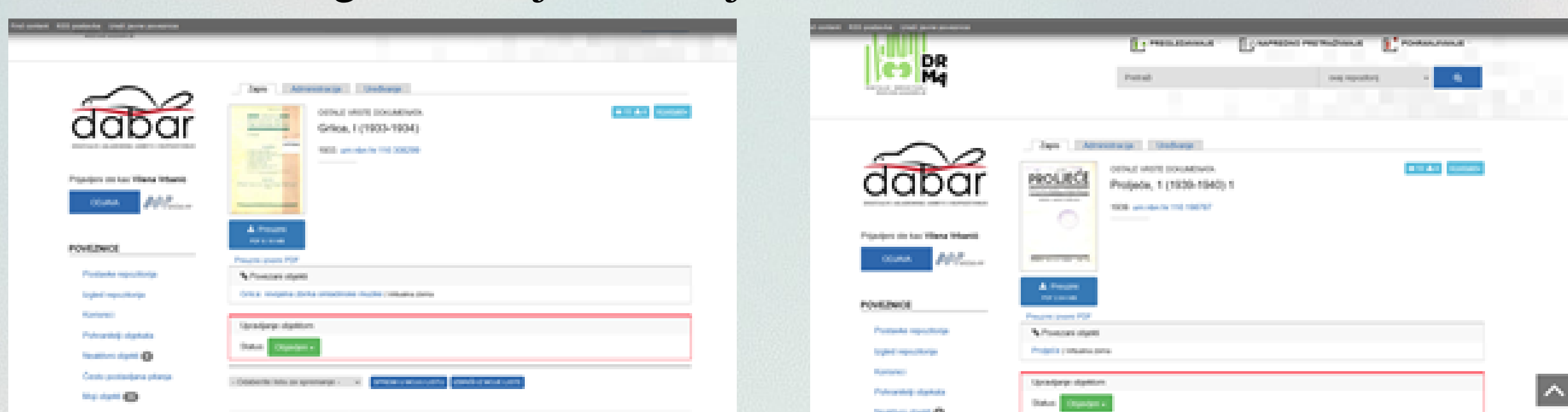
3. Metodologija rada: Digitalizirano je gradivo iz fonda Knjižnice Muzičke akademije u Zagrebu. Ustanovljeno je da je *Proljeće* – vjerojatno iz financijskih razloga – izlazilo neredovito, odnosno da viši brojevi većine godišta nisu objavljeni. U svrhu upotpunjavanja gradiva, ostvarena je suradnja s Glazbenim odjelom Knjižnica grada Zagreba te su pribavljena još dva broja *Proljeća*.

Digitalizacija je provedena u Knjižnici Muzičke akademije od prosinca 2021. do ožujka 2022. Za skeniranje je korišten skener *Fujitsu ScanSnap* SV600, koji je podešen tako da prilikom skeniranja automatski provodi optičko prepoznavanje slova (eng. *Optical Character Recognition – OCR*). Skenirane su dvije stranice odjednom te su naknadno razdvojene. Skenovi su po potrebi obrezivani, a zakrivljenosti ispravljene najviše koliko je bilo moguće. Nakon toga su dodatno obrađeni alatom za uređivanje PDF-ova *Abby FineReader* 12.



4. Rezultati: Digitaliziran je sav dostupan materijal: svih deset brojeva *Grlice* (7 svezaka; 368 stranica) i 30 brojeva *Proljeća* (26 svezaka; 934 stranice). Rezultat digitalizacije su 33 PDF-a veličine 3,5 GB. Digitalno gradivo pohranjeno je u Digitalni repozitorij Muzičke akademije, jedne od sastavnica sustava Dabar (Digitalni akademski arhivi i repozitoriji), koji razvija Sveučilišni računski centar (Srce). Na taj je način trajno zaštićeno od gubitaka. U otvorenom je pristupu, tj. javno dostupno svima. Prilikom preuzimanja obavezno je navođenje izvora.

U Digitalnom repozitoriju Muzičke akademije kreirane su virtualne zbirke *Grlica* i *Proljeće*: <https://drma.muza.unizg.hr/islandora/object/muza%3A2788> i <https://drma.muza.unizg.hr/islandora/object/muza%3A2800>. Opisane su odgovarajućim skupom metapodataka: ime i prezime urednika, naslov, opis, ključne riječi, vrsta građe, izdavač i godina objave. Zatim su postavljeni pojedinačni svesci (npr. <https://drma.muza.unizg.hr/islandora/object/muza%3A2801>). Povezani su sa s virtualnom zbirkom i opisani metapodacima specifičnima za određeni svezak: naslov, godina objave i broj stranica.



4a i 4b. Časopisi *Grlica* i *Proljeće* s metapodacima u Digitalnom repozitoriju Muzičke akademije.



3a. Skeniranje gradiva skenerom *Fujitsu ScanSnap*.

3b. Stranice su razdvojene, obrezane i poravnate

3c. Dodatna obrada alatom *Abby FineReader*.

3d. Primjer obrađenog skena s OCR-om.

5. Zaključak: Digitalizacijom časopisa *Grlice* i *Proljeća* zaštićeni su izvornici, povećana je njihova dostupnost i mogućnost korištenja, gradivo je pohranjeno u Digitalni repozitorij Muzičke akademije i opremljeno metapodacima, stvorene su nove ponude i usluge te je upotpunjen fond ustanove. Ovaj projekt predstavlja doprinos zaštiti, očuvanju i ponovnoj vidljivosti hrvatske glazbene periodike iz prve polovine 20. stoljeća. Nadajmo se da će poslužiti kao poticaj za daljnje poduhvate digitalizacije hrvatskih glazbenih časopisa što će biti važan doprinos u sređivanju, istraživanju i interpretaciji hrvatske glazbene baštine uopće.